

Nicoleta-Elena BUZATU

***Fenomenul consumului de substanțe noi
cu proprietăți psihoactive („etnobotanice”)***

**Aspecte penale, criminologice, criminalistice
și medicale**

Buzatu, Nicoleta-Elena

■ Studii:

Licențiat în Științe Juridice (2004 - Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” din București); master în Dreptul afacerilor (2007 - Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” din București); Masterat în Criminalistică (2008 - Universitatea Română de Științe și Arte „Gheorghe Cristea”, Facultatea de Științe Economice, Juridice și Administrative); doctor în Drept (2011 - Universitatea din București, Facultatea de Drept); postdoctorat (2015 - Beneficiar: Universitatea din Craiova. Parteneri: Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu; Universitatea din București; Universitatea de Vest din Timișoara).

■ Activitatea:

Director adjunct la Institutul Internațional pentru Drepturile Omului, Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” din București; Decan la Facultatea de Științe Juridice și Administrative, Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” din București; Conferențiar universitar la Facultatea de Științe Juridice și Administrative a Universității Creștine „Dimitrie Cantemir” din București; Profesor asociat la Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași; cercetător asociat la Academia Română, Institutul de Sociologie, Laboratorul Violență și criminalitate. Prevenire și mediere; membru în colectivul de cercetare la International Institute of Social and Economic Sciences, Republica Cehă, Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord.

■ Publicații:

A elaborat, în calitate de autor și coautor materiale didactice, cursuri, monografiile, articole, comunicări științifice; a realizat studii și cercetări pe diferite domenii și teme. Cu titlu de exemplu, amintim: *Experimente și simulări în laboratorul de criminalistică* (coautor), Editura C.H. Beck, București, 2010; *Traficul și consumul ilicit de droguri. Aspecte multidisciplinare*, Editura Universul Juridic, București, 2012; *Criminalistică*, curs universitar, Editura Pro Universitaria, București, 2013; *Medierea, alternativă la instanța de judecată* (coautor), vol. I, *Locul medierii în sistemul juridic românesc*, Editura Pro Universitaria, București, 2013; *Part V: The Right of Happiness*, Chapter Thirty-Four – *Consumption of Narcotics: „Fake Happiness”*, în volumul *The Right to Happiness. The Relation Between Happiness and the Quality of Life*, Cambridge Scholars Publishing, United Kingdom, 2013.

Aknowledgement

Prezenta monografie reprezintă rezultatul activității de cercetare a autoarei efectuată în cadrul Proiectului strategic „Burse Universitare în România prin Sprijin European pentru Doctoranzi și Postdoctoranzi (BURSE DOC-POSTDOC)” care a fost câștigat prin competiție națională în cadrul Programului Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, Axa prioritară nr. 1 „Educație și formare profesională în sprijinul creșterii economice și dezvoltării societății bazate pe cunoaștere”, Domeniul major de intervenție 1.5. „Programe doctorale și post-doctorale în sprijinul cercetării”.

Titlul proiectului: „Burse Universitare în România prin Sprijin European pentru Doctoranzi și Post-doctoranzi (BURSE DOC-POSTDOC)”

Cod Contract: POSDRU/159/1.5/S/133255

Beneficiar: Universitatea din Craiova

Parteneri: Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, Universitatea din București și Universitatea de Vest din Timișoara

Nicoleta-Elena BUZATU

**Fenomenul consumului de substanțe
noi cu proprietăți psihoactive
(„etnobotanice”)**

**Aspecte penale, criminologice,
criminalistice și medicale**

Universul Juridic

București

-2015-

Editat de S.C. Universul Juridic S.R.L.

Copyright © 2015, S.C. Universul Juridic S.R.L.

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA ȘI
ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BUZATU, NICOLETA-ELENA**

**Fenomenul consumului de substanțe noi cu proprietăți
psihoeactive ("etnobotanice") : aspecte penale, criminologice,
criminalistice și medicale / Nicoleta-Elena Buzatu. - București :
Universul Juridic, 2015**

ISBN 978-606-673-736-4

613.83

343.575(498)

REDACȚIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

Capitolul I

Fenomenul consumului substanțelor noi cu proprietăți psihoactive în România

Secțiunea 1. Aspecte de ordin terminologic

Oamenii au cunoscut drogurile din cele mai vechi timpuri, utilizându-le în diferite moduri. Pretutindeni în lume acestea făceau parte din viața omului, din cultura acestuia însă aveau valoare terapeutică ori semnificație religioasă și atâta timp cât nu se abuza de ele ar fi putut fi ținute sub control până în secolul al XX-lea. O parte dintre acestea sunt cunoscute, însă tehnologia avansează având drept consecință apariția unor noi substanțe sintetice.

Noile tipuri de droguri sunt substanțe obținute din plante care cresc în diferite părți ale globului sau așa cum spuneam mai sus, substanțe sintetice obținute prin sinteză.

Drogurile sintetice au cunoscut o expansiune deosebită pe piața din România în ultimii ani luând în considerare și faptul că pe lângă substanțele clasice au apărut și derivați cunoscuți drept „designer drugs”.

Plante etnobotanice – un subiect controversat, greu de înțeles chiar și de specialiști în ceea ce privește această denumire.

Etnobotanica face parte din patrimoniul tradițional și cultural al popoarelor și se referă la regnul vegetal, sub multiple aspecte: denumiri populare ale plantelor și originea acestor denumiri, atât celor din flora spontană, cât și celor din culturi, utilizate în scop alimentar, în medicina tradițională etc.¹

Etnobotanica este o disciplină etnologică cu o tradiție îndelungată în țara noastră, dacă ținem seama de culegerile de informații de pe teren despre flora spontană și cultivată în arealul românesc, începând cu preotul

¹ Bojor, O., *Ce efecte au produsele etnobotanice asupra sănătății?* în Revista Galenus, 2010, disponibilă în format electronic pe https://www.revistagalenus.ro/toxicologie/item/614-ce-efecte-au-produsele-etnobotanice-asupra-sanatati.html?doing_wp_cron, site accesat la data de 05 mai 2014.

Simion Florea Marian¹, care dădea minuțioase rapoarte despre „*botanica poporană română*”, în publicațiile vremii², începând cu anul 1879.

Sintagma „*botanica populară*” poate fi lesne convertită în „*etnobotanică*”. În secolul următor, în anul 1968, Alexandru Hosztafi³ publica un „Dicționar etnobotanic”⁴, urmat la un deceniu de Valer Butură cu „Enciclopedie de etnobotanică românească”⁵. În „Cuvânt înainte” la acest volum, autorul face trimitere la o definiție dintr-un tratat francez⁶ în care acest termen era definit, destul de vag: „*Etnobotanica este știința raporturilor reciproce dintre om și lumea vegetală*”, cu precizarea că ea „*nu studiază aparte nici plantele, nici societățile omenești, dar tot ce le asociază este de domeniul său*”.

DEX – *Dicționarul explicativ al limbii române*⁸ definește termenul „*etnobotanic*” ca fiind *studiul denumirilor populare ale plantelor; o ramură a etnobiologiei care studiază relațiile reciproce dintre om și mediul vegetal*.

Termenul de „*etnobotanice*” înseamnă, de fapt, denumirea populară a plantelor. Etnobotanicele sunt plante aromatice (busuioc, dafin, levănțică etc.), plante otrăvitoare (mătrăgună, măselariță etc.) ori plante cu

¹ Simion Florea Marian (n. 01 septembrie 1847, Iliești, Suceava – d. 11/24 aprilie 1907, Suceava) a fost un folclorist, etnograf, naturalist, istoric, profesor, preot român, membru titular al Academiei Române.

² A se vedea *Botanică românească (selecție din articole publicate de S. Fl. Marian în periodice)*, ediție îngrijită, cuvânt înainte și note de Antoaneta Olteanu, Editura Paideia, București, 2000. De asemenea, a se vedea și *Botanica poporană română*, vol. I (A-F), ediție critică, introducere, repere biobibliografice, indice *Botanica*, indice capitole publicate antum/postum, text stabilit, indice informatori și bibliografie de Aura Brădățan, Editura Mușatinii, Suceava, 2008; *Botanica poporană română*, vol. II (G-P), ediție îngrijită de Aura Brădățan, Editura Academiei Române, Suceava, 2010; *Botanica poporană română*, vol. III (P - Z), ediție îngrijită de Aura Brădățan, Editura Academiei Române, Suceava, 2010.

³ Alexandru Borza (n. 21 mai 1887, Alba Iulia – d. 03 septembrie 1971, Cluj) a fost un preot greco-catolic, protopop onorar al Clujului și botanist, întemeietorul geobotanicii în România.

⁴ Borza, A., *Dicționar etnobotanic*, Editura Academiei, București, 1968.

⁵ Butură, V., *Enciclopedie de etnobotanică românească*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979.

⁶ Poirier, J., *Ethnologie Générale*, Gallimard, Paris, 1968.

⁷ A se vedea Constantinescu, N., *Etnobotanica, etnobotanice ...*, Revista Cultura, Fundația Culturală Română, nr. 300 din 18.11.2010, disponibil pe <http://revista.cultura.ro/nou/2010/11/etnobotanica-etnobotanice%E2%80%A6/>, site accesat la data de 30.10.2014.

⁸ DEX, *Dicționarul explicativ al limbii române*, ed. a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998, p. 351.

valoare medicinală, socială sau religioasă. Cantitatea folosită face diferența între efectele pozitive sau cele negative pe care le produc. Multe țări din Europa și Asia consideră aceste plante aromatice sau medicinale ca droguri ușoare și în același timp legale.

Termenul de *plantele medicinale* cuprinde în general părți din plante, uneori măcinate, sub formă de extracte sau preparate în alt mod, care sunt utilizate pentru obținerea unor beneficii legate de sănătate¹.

Plantele aromatice sau plantele medicinale nu pot să facă rău, ci din contră, însă dacă sunt amestecate cu droguri de sinteză produc efecte nocive pentru organismul uman. Prin urmare, plantele halucinogene ar trebui să se numească droguri întrucât efectelor psihotrope ale plantelor li se adaugă cele nocive ale drogurilor cu care sunt „îmbunătățite”.

Prin urmare, *etnobotanicele* sunt un amestec de prafuri sau plante uscate combinate cu diferite substanțe chimice. În componența lor se pot găsi urme de amfetamine, metamfetamine, mefedronă, cocaină, heroină ori canabinoizi sintetici. Proporția acestor plante diferă de la plic la plic, de aceea unii consumatori riscă să consume substanțe impure, amestecuri nocive sau riscă să consume în supradoze.

Denumirea agreată de statele membre ale Uniunii Europene pentru produsele comercializate prin intermediul „magazinelor de vise” sau „spice shop-uri” este aceea de „*substanțe noi cu proprietăți psihoactive*” - *SNPP*. Acestea sunt disponibile fie în stare pură fie în combinații.

Prin *substanțe psihoactive* conform art. 241 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal², se înțelege substanțele stabilite prin lege, la propunerea Ministerului Sănătății.

Substanțele noi cu proprietăți psihoactive sunt cunoscute „pe piață” sub denumiri precum „droguri de sinteză”, „droguri legale”, „ierburi legale”, „săruri de baie”, „substanțe pentru cercetare” sau „reactivi de laborator”.

Pentru a utiliza o terminologie unică în această privință Decizia 2005/387/JAI a Consiliului privind schimbul de informații, evaluarea riscurilor și controlul noilor substanțe psihoactive definește³:

¹ Beers, M.; Fletcher, A.; Jones, T.; Porter, R.; Berkeits, M.; Kaplan, J. (coord.), *Agenda medicală Merck. Medicul casei*, ed. a 2-a, Merck Research Laboratories (Division of MERCK&CO., INC.), Whitehouse Station, NJ, 2003, traducere Trifănescu, O.; Vasilescu, A.V., Editura All, București, 2011, p. 103.

² Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în M. Of. nr. 757 din 12 noiembrie 2012.

³ Decizia Consiliului 2005/387/JAI din 10 mai 2005 privind schimbul de informații, evaluarea riscurilor și controlul noilor substanțe psihoactive, publicată în

„Substanță psihoactivă nouă: un nou drog psihotrop în formă pură sau în preparat” – lit. a).

„Stupefiant nou înseamnă o substanță în formă pură sau în preparat, care nu a fost inclusă în tabelele anexate Convenției unice privind stupefiantele din 1961 a Organizației Națiunilor Unite și care poate reprezenta o amenințare la adresa sănătății publice comparabilă cu cea reprezentată de substanțele enumerate în Tabelele I, II sau IV” – lit. b).

„Drog psihotrop nou înseamnă o substanță în formă pură sau în preparat, care nu a fost inclusă în tabelele anexate Convenției privind substanțele psihotrope din 1971 a Organizației Națiunilor Unite și care poate reprezenta o amenințare la adresa sănătății publice comparabilă cu cea reprezentată de substanțele enumerate în Tabelele I, II, III sau IV” – lit. c).

„Preparat înseamnă un amestec ce conține o nouă substanță psihoactivă” – lit. f).

„Droguri legale” reprezintă un termen generic care denumește compușii psihoactivi nereglementați la nivel internațional sau produsele care îi conțin, preparate în mod specific pentru a imita efectele drogurilor cunoscute, de cele mai multe ori în scopul eludării măsurilor de control privind drogurile.

Termenul de *etnobotanice* cu care substanțele noi cu proprietăți psihoactive au devenit cunoscute în societate nu a fost inserat în cuprinsul actelor normative circumscrise acestui domeniu, având în vedere faptul că acesta reprezintă o denumire generică similară cu „droguri ușoare”.

De asemenea, termenul cuprinde o gamă largă de substanțe și produse sintetice și derivate din plante, inclusiv „substanțe chimice de cercetare”, „pilule recreative”, „droguri vegetale” etc. vândute de obicei pe internet și în așa-numitele „smart shop-uri/head shop-uri”, promovate prin strategii de marketing sofisticate și agresive și, în anumite cazuri, intenționat etichetate necorespunzător, ingredientele declarate fiind diferite de compoziția reală¹.

Această denumire comercială este utilizată cu scopul inducerii unei percepții pozitive asupra lor din partea societății întrucât este bine-cunoscut

JO L 127 din 20.05.2005 (Council Decision 2005/387/JHA of 10 May 2005 on the information exchange, risk-assessment and control of new psychoactive substances, published in OJ L 127, 20.05.2005).

¹ Tone, C.; Ștefan, C.E.; Nenov, P., „*Etnobotanicele*” *vise careucid*, Editura Sitech, Craiova, 2012, p. 13.

faptul că plantele etnobotanice, în speță *plantele medicinale și aromatice*, pe baza cunoașterii tot mai profunde a compoziției lor chimice, a însușirilor lor farmacodinamice, constituie una din principalele surse de materii prime în vederea preparării unor produse naturale necesare menținerii stării de sănătate. Valoarea terapeutică a acestor plante are la bază relația dintre structura chimică a substanțelor active și acțiunea lor sinergică pe care o exercită asupra organismului.

În fața problemei „*drog*”, omul de știință este pus în mare dificultate întrucât nu există un mod unitar de a-l defini. Multe substanțe psihotrope sau psihoactive denumite generic „*droguri ușoare*”, au valoare medicală, socială sau religioasă, și numai cantitatea consumată ori abuzul face diferența între efectele benefice asupra organismului sau cele dezastruoase.

Conform art. 1 din Legea nr. 143 din 26 iulie 2000 privind combaterea traficului și consumului licit de droguri¹, *drogurile* sunt plantele și substanțele stupefiante ori psihotrope sau amestecurile care conțin asemenea plante și substanțe, înscrise în tabelele I-III din lege. Drogurile de mare risc sunt înscrise în tabelele I și II din lege, iar drogurile de risc sunt înscrise în tabelul nr. III din lege. De aici rezultă că această noțiune include și substanțele noi cu proprietăți psihoactive care au fost introduse în tabelele respective.

Termenii *drog licit* și *drog ilicit* au fost utilizați din momentul incriminării prin lege a substanțelor psihotrope.

Drogurile licite sunt substanțele psihotrope al căror consum sau vânzare nu este incriminată prin lege. Alcoolul, nicotina din tutun, cofeina din cafea, teina din ceai și unele medicamente eliberate din farmacii fără prescripție medicală pot fi considerate droguri admise de societatea în care trăim². În doze foarte mari, ele pot produce toleranță atât fizică cât și psihică.

Drogurile ilicite sunt drogurile al căror consum sau vânzare în afara cadrului legal atrage răspunderea penală a persoanelor, constituind infracțiuni. În funcție de legislația diferitelor state, caracterul ilicit al drogurilor este variat. Drogurile care fac obiectul unor convenții internaționale sau legi naționale sunt denumite și *droguri de abuz (abused drugs)*.

¹ Publicată în M. Of. nr. 362 din 3 august 2000, cu modificările și completările ulterioare, republicată în M. Of. nr. 163 din 06 martie 2014.

² A se vedea, spre exemplu, Reid, T.R., *Ce-i cu toată agitația asta? Cofeina este cel mai popular drog*, în National Geographic România, ianuarie, 2005, p. 20 și urm.

*Substitutul*¹ este orice substanță sau asociere de substanțe de origine naturală ori sintetică, în orice stare fizică, sau orice produs, plantă, ciupercă ori părți ale acestora al căror regim juridic nu este reglementat prin alte dispoziții legale, care are capacitatea de a produce efecte psihoactive și care, indiferent de conținut, denumire, mod de administrare, de prezentare sau de publicitate este ori poate fi folosit în locul unei substanțe sau preparat stupefiant ori cu efecte psihotrope sau în locul unei plante ori substanțe aflate sub control național sau pentru aceleași scopuri.

Ca urmare a incriminării traficului și consumului de droguri, cele „clasice” au căpătat o tot mai scăzută pondere ca răspândire, în schimbul lor apărând noi substanțe, cu efecte similare sau mai puternice, denumite „droguri de sinteză”.

Un *drog de sinteză* este un analog structural sau funcțional al unei substanțe aflate sub control, care a fost conceput pentru a simula efecte farmacologice ale drogului original evitând, în același timp, să fie clasificat drept ilegal sau să fie detectat cu kiturile standard de teste antidrog².

Drogurile de sinteză includ substanțele psihoactive care au fost catalogate de către Uniunea Europeană drept substanțe noi cu proprietăți psihoactive – SNPP, precum și analogi ai unor droguri de creștere a performanțelor, cum ar fi steroizii de sinteză.

Unele dintre acestea au fost inițial sintetizate de către cercetători din mediul academic sau industrial, în efortul de a descoperi derivați mai activi dar cu efecte secundare reduse, și au fost ulterior deturnați în scop ilicit. Alte droguri de sinteză au fost preparate pentru prima oară în laboratoare clandestine. Deoarece eficacitatea și siguranța acestor substanțe nu a fost îndeajuns evaluată în teste pe animale sau oameni, utilizarea lor poate conduce la efecte secundare neprevăzute³.

Denumirea de *etnobotanice* atribuită plicurilor care se găsesc în comerț fie fizic, fie on-line și care au provocat decesul mai multor persoane este greșită. Prin acest lucru se provoacă o mare confuzie.

De asemenea denumirea sub care au fost înregistrate *magazinele de plante etnobotanice* a fost un truc comercial, atrăgând astfel prin denumirea aleasă, clienți din diferite medii sociale, care au dat credit aspectului

¹ Art. 2 lit. a) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare a fost republicată în M. Of. nr. 140 din 26 februarie 2014.

² Costache, E.; Stoian, M.G., *Noile droguri – posibile efecte ce pot conduce la accidente rutiere*, Revista de Criminologie, Criminalistică și Penologie, nr. 3-4/2014, p. 172.

³ *Idem*.